

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet vuoteen 2035, valtioneuvoston periaatepäätös

Jäkki

2.6.2026

Salla Koivusalo, erityisasiantuntija
Ilmasto- ja ympäristösuojeluosasto, kiertotalousyksikkö
Ympäristöministeriö

Miksi ekologisten julkisten hankintojen tavoitteet?

• Tausta

- Hallitusohjelma ja kansallinen hankintastrategia Hankinta-Suomi (ekologinen kestävyys: vähähiilisyys, kiertotalous ja luonnonmonimuotoisuus)
- Kansallinen ja EU hankintasäädös päivityksessä
- EU:n tuote- ja sektorisäädöksissä paljon julkisia hankintoja koskevia erityisiä ympäristövaatimuksia (Komission tilaama [selvitys 07/2025](#) : Willem A, Janssen: The coherence of public procurement legislation in the European Union – Publications Office of the EU.
- Kiertotalouteen liittyvä selvitys julkisten hankintojen sääntelystä kansallisen kiertotalouslain valmisteluun [Castrén & Snellmanin raportti](#)
- [OECD vertailussa](#) Suomi yksi harvoista maista, jolla ei ole kansallisia strategisia kestävyystavoitteita tai pakollisia kriteereitä
- **Tarve yhteisille tieteeseen perustuville tavoitteille, jotka antavat suunnan vaikuttavalle yhteiselle tekemiselle**

Ekologiset tavoitteet perustuvat tutkittuun tietoon ja ne kohdistuvat vaikuttavimpiin hankintoihin

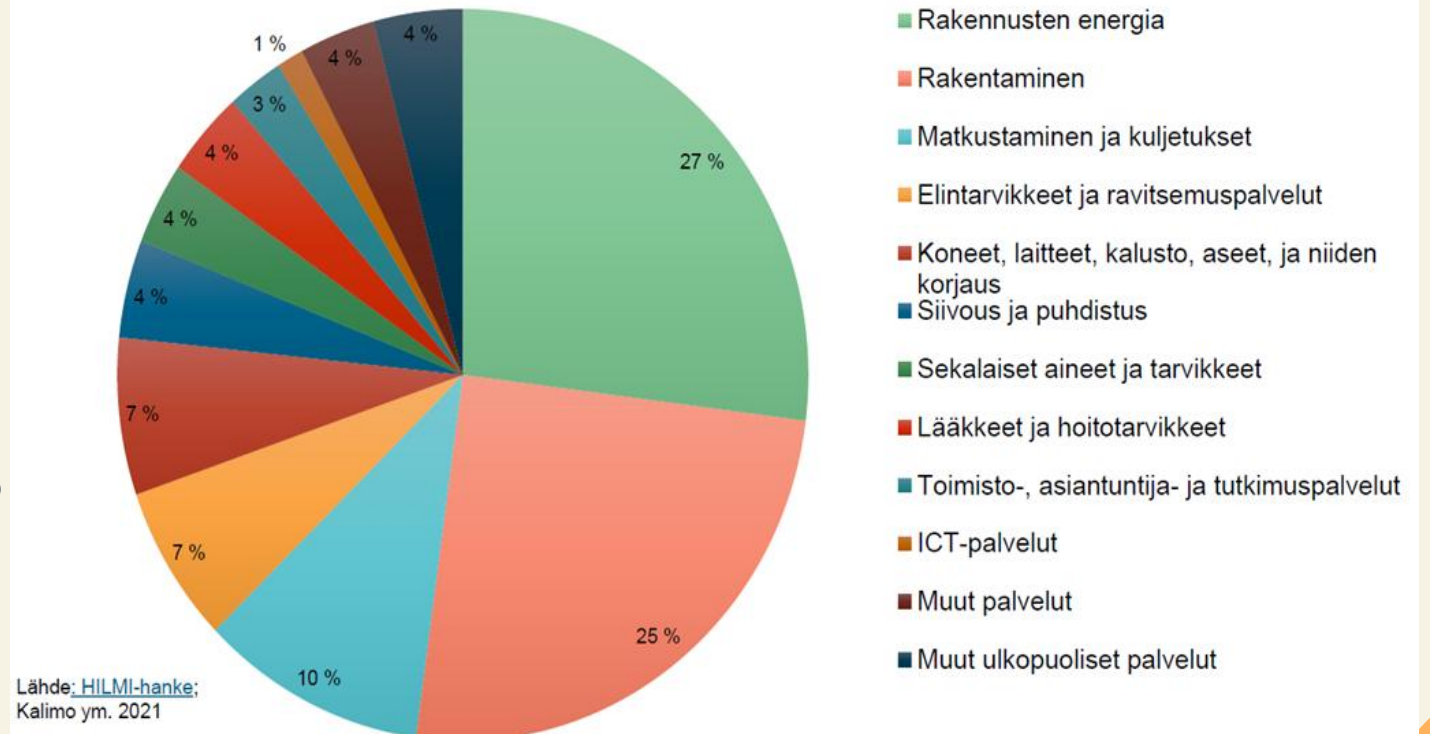
- Tavoitteiden perusteet
 - Julkiset hankinnat ovat noin 14% BKT:sta
 - Osuus hiilijalanjäljestä 16% (2019) [VN TEAS Hilmi-hanke, julkisten hankintojen hiilijalanjälki 2019](#)
 - Materiaalijalanjäljestä 27% (2019) [SYKEN tutkimus julkisten hankintojen luonnonvarojen käytöstä](#)
 - Luontojalanjäljen jakautuminen kategorioittain (2022) [Jyväskylän yliopiston tutkimus, julkisten hankintojen luontojalanjälki 2022](#)
- **[Valtioneuvoston periaatepäätös julkisten hankintojen ekologisiksi tavoitteiksi \(12.3.2026\)](#) ovat kansalliset tavoitteet vaikuttavimmille hankintakategorioille**, jotka ovat kunnianhimoiset, mutta toteuttamiskelpoiset hiilijalanjäljen ja luontojalanjäljen vähentämiseksi sekä kiertotalouden edistämiseksi vuoteen 2035.
 - Ohjaa hankintayksiköiden työtä toteuttamaan ekologisia julkisia hankintoja siellä missä **vaikuttavuus on suurinta**
 - [Yhteinen tiekartta ja tuki hankintayksiköille](#), ei tuota ylimääräistä hallinnollista taakkaa
 - **Kokoaa tietoa säädösvalmisteluista**
 - **Käytännön työn vinkit – osaamisen jakaminen**
 - **Lisää julkista kysyntää ympäristöä vähemmän kuormittaville ratkaisuille** ja kirittää uusien ratkaisujen markkinoille pääsyä
 - Yritysten valmiuksien kehittäminen, ennakoimaan tulevia säädöksiä ja sisämarkkinoille pääsyä
 - Ennakoivan markkinavuoropuhelu toimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto

Julkisten hankintojen ilmastopäästöt

- Julkisten hankintojen arvo on Suomessa yli 38 miljardia euroa vuodessa eli noin **14% bruttokansantuotteesta**.
- Keskeinen rooli uusien innovaatioiden ja investointien vauhdittajana sekä haitallisten ympäristö- ja luontovaikutusten vähentäjänä elinkaarikustannusten kannalta kustannustehokkaasti.
- **Julkisten hankintojen päästöt** olivat vuonna 2019, lähes viidennes Suomen alueperäisistä kasvihuonepäästöistä tai **16 % Suomen hiilijalanjäljestä vuonna 2019.**(1)
- Kategoriakohtaiset osuudet julkisten hankintojen kokonaishiilijalanjäljestä olivat vuonna 2019 (2 ja 3) seuraavat: *rakennusten lämmitys 27 %, rakentaminen 25 %, kuljetukset ja matkustaminen 10 %, elintarvikkeet ja ravitsemuspalvelut 7 %, koneet ja laitteet 7 %, muut yhteensä 24 %.*

Julkisten hankintojen hiilijalanjälki hankintakategorioittain

(1) KULO-raportti, Salo et al., valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:47
(2) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162672>, (3) Nissinen & Savolainen 2019 päivitetty julkaisematon laskelma vuodelta 2025 ja lähtötietojen tarkennukset [Vähähiiliset julkiset hankinnat – Keinoja ja mahdollisuuksia päästövähennyksiin](#)

Luontojalanjäljen laskenta

Kulutuksen tyyppi ja määrä

Luontohaitan ajurin tyyppi ja määrä

Luontohaitan ajurin maantieteellinen sijainti

Ajurin aiheuttama haitta luonnon monimuotoisuudelle

€ kg
MWh

	Maan- ja merenkäyttö
	Luonnonvarojen suora hyödyntäminen
	Ilmastonmuutos
	Saasteet
	Haitalliset vieraslajit

[IPBES, 2020](#)

Luontojalanjäljen mittari

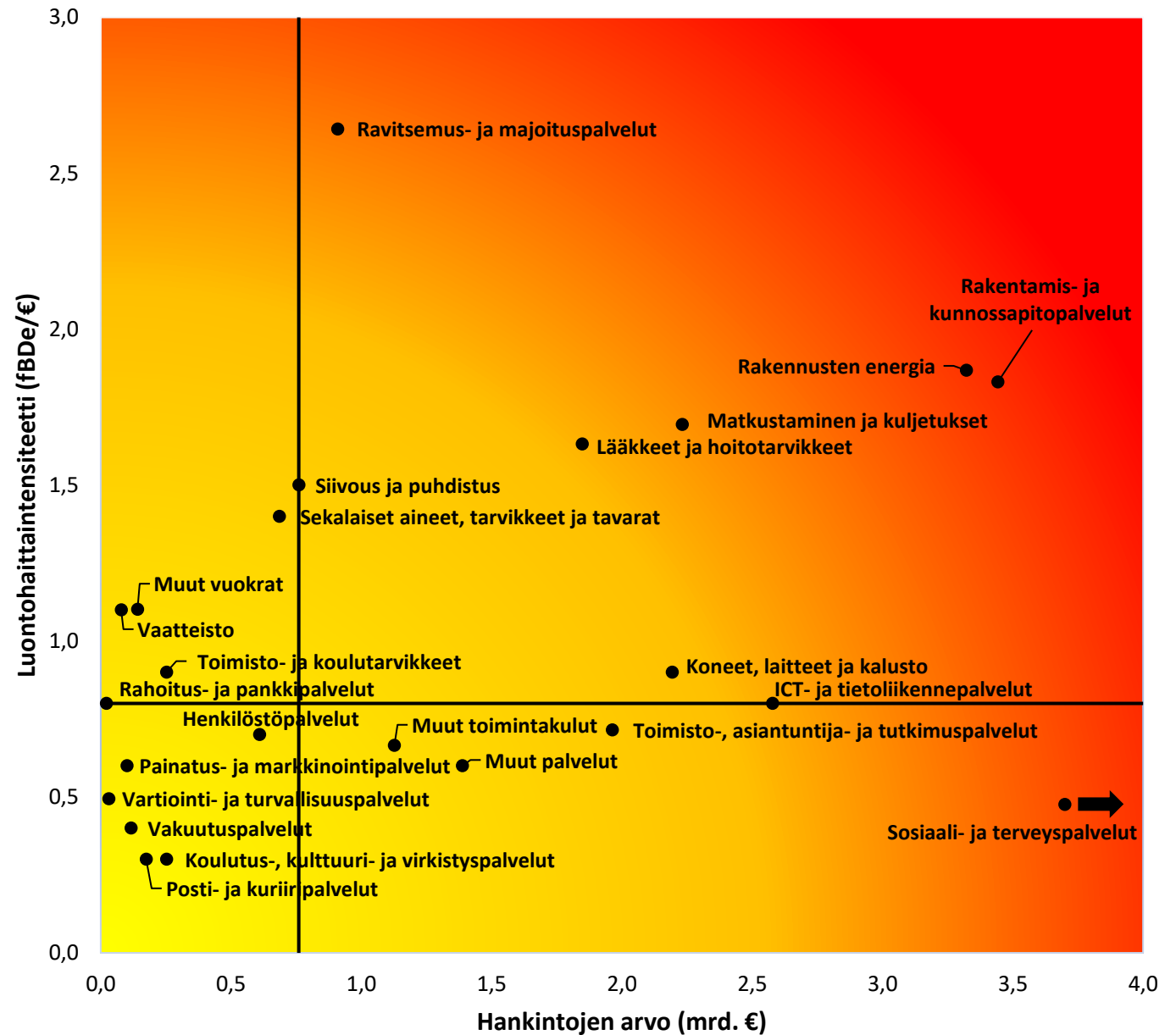
Osuus maailman lajeista joka todennäköisesti häviää (luontoekvivalentti, BDe)

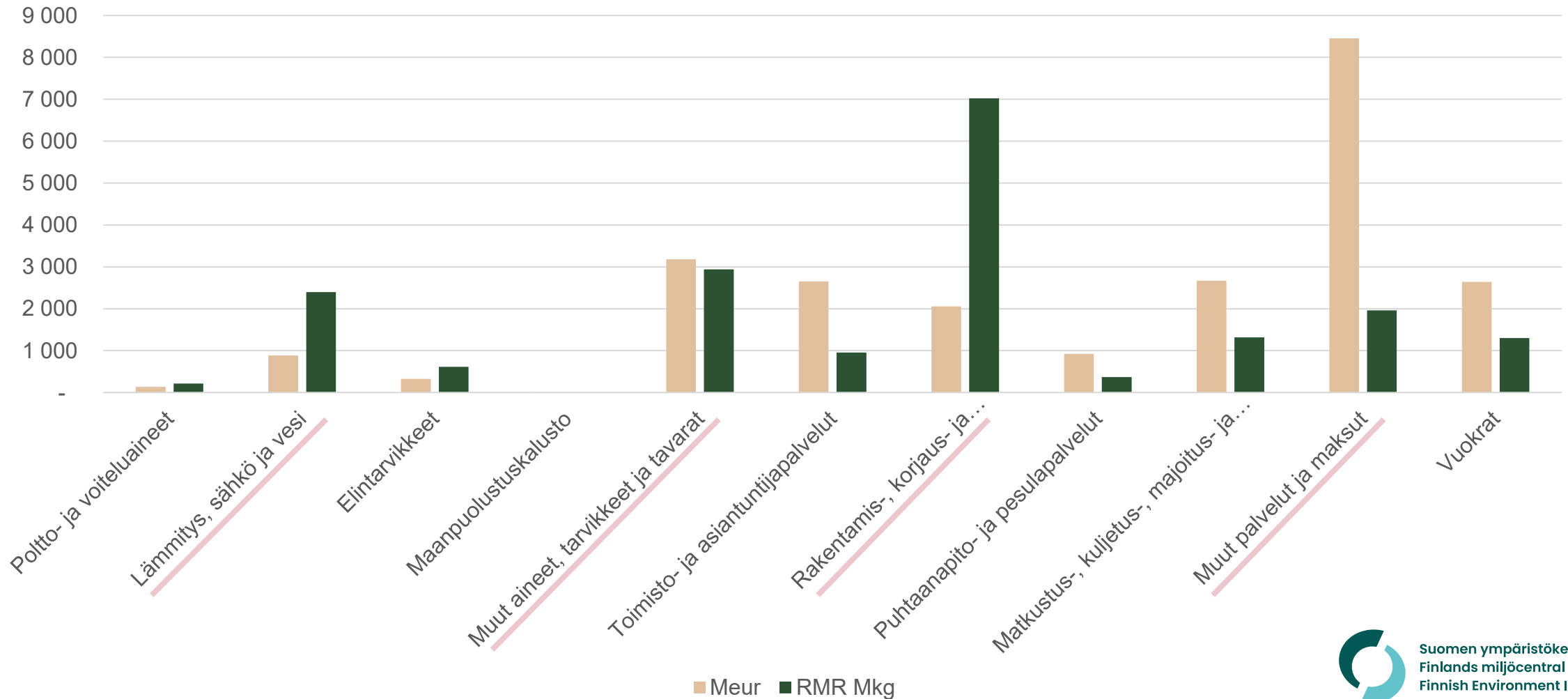
Luontojalanjäljen kannalta merkittävimmät kategoriat

Nelikenttävisualisaation mukaan luontojalanjäljen pienentämisen kannalta merkittävimpiin hankintakategorioihin lukeutuvat:

- Rakentamis- ja kunnossapitopalvelut
- Rakennusten energiankulutus
- Ravitsemus- ja majoituspalvelut
- Sosiaali- ja terveyspalvelut
- Matkustaminen ja kuljetukset
- Lääkkeet ja hoitotarvikkeet
- ICT- ja tietoliikennepalvelut

Raaka-aineiden käyttö hankintamenoryhmittäin (pl. Investoinnit)

Mitä ekologiset tavoitteet ovat?

- Tavoitteet kategoriakohtaisesti (hiili- ja luontojalanjälkien vähentäminen, kiertotalouden edistäminen ja muut ekologiset)
[Linkki esittelymuistioon](#)
 - Rakentaminen (uudis-, korjaus sekä infra) ml työmaatoiminnot
 - Elintarvikkeet ja ateriapalvelut
 - Ajoneuvot ja kuljetuspalvelut
 - ICT (laitteet, ohjelmistot, datasalit)
 - Tietyt sote-hankinnat (hoitotarvikkeet, lääkkeet, tietyt sähköä käyttävät lääkinnälliset laitteet)
 - Vertailuvuosi hiilijalanjäljelle 2019 ja luontojalanjäljelle 2022
- **Laadittu laajassa ja avoimessa sidosryhmäyhteistyössä hankintayksiköiden sekä toimialojen kanssa**
 - Työtä on ohjannut ministeriöistä koostunut ohjausryhmä
 - Valtion hankintayksiköt ottavat huomioon omien strategisten linjaustensa pohjalta hankintoja suunnitellessaan periaatepäätöksen strategiset ekologiset tavoitteet vuoteen 2035.
 - Valtioneuvosto suosittelee, että kaikki muut julkiset hankintayksiköt noudattavat periaatepäätöksen tavoitteita ja periaatteita. Tarkastelupisteessä (2030) arvioidaan tavoitteiden päivittämisen tarvetta yhteistyössä hankintayksiköiden sekä toimialojen kanssa.
 - Eivät ole hankintayksiköitä sitovia, eikä edellytä hankintayksiköiltä tai yrityksiltä erillistä raportointia . Eivät ole hankinnoissa käytettäviä kriteereitä
- **Seuranta**
 - Väliarviointi 2030 (jalanjälkilaskennat, asiantuntija-arvioinnit, tavoitteiden tarpeenmukainen päivittäminen)
 - Loppuarviointi 2036

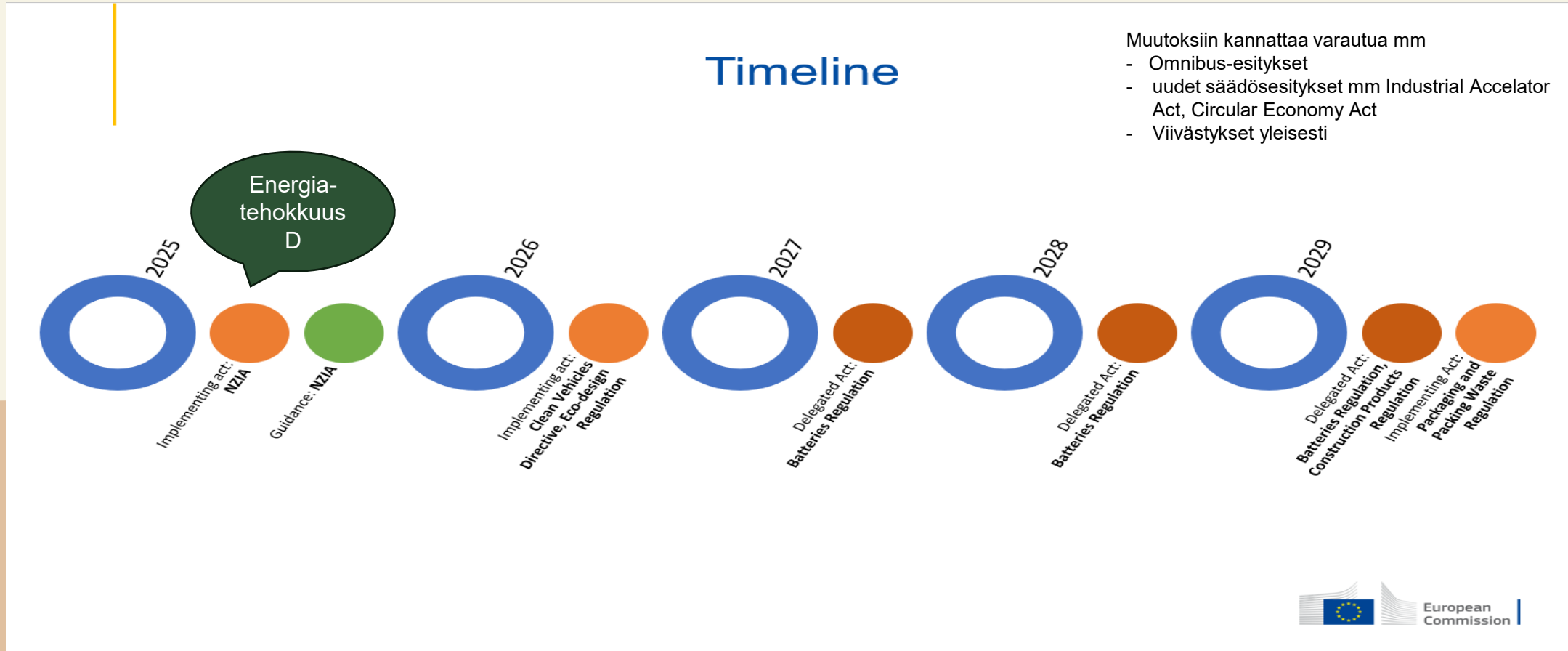

Kategoriakohtaiset tavoitteet vuoteen 2035

	Hiilijalanjälki vähennystavoite/2019	Luontojalanjälki Vähennystavoite/2022	Kiertotalous	Muut ekologiset tavoitteet
Talonrakentaminen	55%	20%	Minimikäyttöikä, uudelleenkäytetyt materiaalit, muunneltavuus, purettavuus	Raaka-aine kohtaiset
Korjausrakentaminen	55%	20%	Elinkaaren pidentäminen, materiaalina hyödyntäminen	Raaka-aine kohtaiset
Infrarakentaminen	30%	15%	Primaariraaka-aineiden maksimiosuudet	
Elintarvikkeet	25%		Pakkausjätteen ja elintarvikejätteen määrä	
Ateriapalvelut	30%	20%	Kierrätetyn jätteen osuus	
Ajoneuvo- ja kuljetuspalvelut	Ajoneuvoluokittain, ei koske PV ja hälytys	20%	Käyttöiän ja -asteen kasvattaminen, akkujen ominaisuudet	
ICT laitteet	40%	30%	Laitekohtaiset käyttöikä tavoitteet, akkujen ominaisuudet	
Datasalit ja palvelimet		20%		Energiatehokkuustavoite 40%, hukkalämmön hyödyntäminen
Ohjelmistot				Kriteeripankki edelläkävijätaso, sulava toimivuus
Hoitotarvikkeet	35%		Uudelleenkäytettävien tarvikkeiden osuus	Code of conduct, ympäristöjohtamisjärjestelmä
Tietyt sähköä käyttävät lääkinnälliset laitteet	25%		Käyttöikä, varaosa saatavuus, takuu-aika	Code of conduct, ympäristöjohtamisjärjestelmä, EPD
Lääkkeet	15%		Pakkausjätteen määrä	Code of conduct, ympäristöjohtamisjärjestelmä

Julkisten hankintojen tuote- ja sektorisääntely kehittyi

HUOM tulossa YM sivuille säännöllisesti päivitettävä tuote- ja sektorisääntelyn lakilista

Miten ekologisia tavoitteita toimeenpannaan käytännössä?

- **Toimeenpanon tuki**

- **Hankintayksiköiden ajankohtaisfoorumi**, vinkkilista vaikuttavimmat vaatimukset ja ohjeet liitteen* vuosittainen päivittäminen, tiedonvaihto ja kehittämisfoorumi
 - Vuoden 2026 seuraavat tapaamiset 2.9 ja loppuvuodesta tarpeen mukaan
 - Mukaan pääsee, laita minulle sähköposti, niin lisään TEAMS-työskentely alustaan ja saat kokouskutsut
- Ennakoivat markkinavuoropuhelut (Business Finland, Innokaupungit, FiGBC, Motiva)
 - Vähähiilisen kiertotaloushankinnat rakentamisessa, syksy 2026
- Seurantaryhmä, menetelmäkehitys ja seurannan toteuttaminen (SYKE, VK, ministeriöt, Hansel)
- Kansallinen koordinaatio ja tuote- ja sektorisäädösluettelo, jatkuva päivitys (YM ympäristövaatimukset)
- Seuraa ympäristöministeriön kestävät julkiset hankinnat sivua [Kestävät julkiset hankinnat - Ympäristöministeriö](#)

* Taustalla markkinavuoropuheluiden kautta yhteiskehitettyjä ja tutkimushankkeissa kehitettyjä kriteerejä, ohjeita ja oppaita

Ekologisten julkisten hankintojen ajankohtaisfoorumi

- Ympäristöministeriö käynnistää kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan ekologisten julkisten hankintojen ajankohtaisfoorumin hankintayksiköiden, tutkimuslaitosten ja ministeriöiden asiantuntijoille.
- Ajankohtaisfoorumin tarkoituksena on mahdollistaa tiedonvaihtaminen julkisten hankintojen säädöskehityksestä, kehittämistoimista ja muusta ajankohtaisista asioista aiheen piirissä.
- Ajankohtaisfoorumi päivittää ympäristöministeriön vinkki luetteloa vaatimuksista ja oppaista ekologisten tavoitteiden edistämiseksi (valtioneuvoston periaatepäätösehdotus) <https://ym.fi/kestavat-julkiset-hankinnat>
- Foorumin käyttöön perustetaan tiimeri-työalusta ja pidetään TEAMS-tapaamiset kaksi-neljä kertaa vuodessa.
- **Vuoden 2026 seuraavat tapaamiset 2.9 ja loppuvuodesta tarpeen mukaan**
- ***Mukaan pääsee, laita minulle sähköposti, niin lisään TEAMS-työskentely alustaan ja saat kokouskutsut***

Yhteistyö markkinoiden kanssa – ennakoivat markkinavuoropuhelut

- Ekologiset tavoitteet ja velvoitteet kannustavat etsimään uusia, innovatiivisiakin ratkaisuja
- Kun yritykset ovat riittävän ajoissa ja ennakoiden tietoisia tulevasta sääntelystä ja hankintayksiköiden tarpeista, se tarjoaa hyvän mahdollisuuden tuote- ja palvelukehitykseen.
 - Julkiset toimijat, kuten kaupungit, ovat tärkeässä asemassa ekologisten tavoitteiden edistämisessä **lisäämällä ennakoivasti kysyntää ekologisesti kestävästä tuotteista ja palveluista.**
- Ennakoivissa markkinavuoropuheluissa hankintayksiköt kertovat tulevasta hankintatarpeista ja kartoittavat markkinan kyvykkyyttä vastata tarpeisiin. **Ennakoivat markkinavuoropuhelut mahdollistavat julkisille hankkijoille systemaattisen tavan valmistella tulevia hankintoja ajankohtaista markkinatietoa hyödyntäen** ja edistävät yritysten uusien vähähiilisten ja kiertotalouden mukaisten ratkaisujen markkinoille pääsyä.
- Ennakoivat markkinavuoropuhelut voivat parhaimmillaan johtaa hankintoihin, joissa **ostetaan uusien ratkaisuiden kehitystyötä ja kehitystyön tuloksena tavoitteisiin vastaava innovaatio.**
- **Business Finlandin innovatiivisten julkisten hankintojen rahoituksella (IJH)** on mahdollista tukea markkinoita vauhdittavien hankintojen toteuttamista

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment